بۆکان لە مێژوودا (٣٦٥) **ئەنوەر سوڵتانی**

پێشینەی هەندێک کەسب و کار لەبۆکان

(بەشی١٠)

٦٤. <u>ماست و پەنیر فرۆشی</u>

هەندێک دووکانی بەققاڵی و ویشکەفرۆشیی بچووک هەبوون کە ماست و پەنیریان لە خەڵکی گوندەکان دەکڕی و بە کڕیاری خەڵکی شاریان دەفرۆشتەوە. ماستەکان هەر بە جامی ئەوانەوە بە کڕیار دەفرۆشران، ئینجا کڕیار جامە ماستەکەی دەبردەوە ماڵێ، لەوێ بەتاڵیان دەکرد و دەیهێناوە بۆ دووکاندارەکە کە ئەویش بیداتەوە بە خاوەنەکەی. بەڵام پەنیر بەگشتی دووجۆر بوو: پەنیری سەلک، کە تازە بوو و تەنیا خوێی لێ دەدرا ودەخورا؛ و پەنیری کووپە، کە دوای ئەوەی وورد و تێرخوێیان دەکرد، لە کووپەیەک دا دەیانشێلا و سەری کووپەکەیان ڕۆن و چەوری لێدەدا بۆئەوەی هەوای تێوە نەچێت و خراپ نەبێت ئینجا دەیانخستە چاڵێکەوە و هەڵیان دەگرت لە زستاندا دەری بهێنن و بیخۆن. دووکاندار بە عادەت کووپەیەکیان دەشکاند و ووردە ووردە بە خەڵکیان دەفرۆشت. من خۆم پەنیرم لە کووپە کردووە و شێلاومە. لە بەهاردا 'لۆرک' یش هەبوو جاروبارە دەفرۆشرا بەڵام نەمدی کەس 'فرۆ' بفرۆشێت.

لە ماست و پەنیر فرۆشەکانی بۆکان تەنیا دەروێش سوڵتان و سەید حوسەینی عارفم لەبیرە بەڵام کاک ڕەشید سپیهری لیستەی چەند ناوی دیکەشی بۆ ناردووم. ئەو گەلێک لەمن شارەزاتری ئەو بوارانەیە:

"ماست و پەنیر فرۆشە زۆر قەدیمییەکانی بۆکان: دەروێش سوڵتان و مام نەسروڵڵای فەرەجی (مامە نەشێ) و هەباس گەدۆل. درەنگترێش ئەم کەسانە: مام ئەحمەد ناسراو بە ئەحمەد کولێرە؛ میرزا عەزیزی حەقیقەت؛ مام برایمی فاتحی ڕووبەڕووی دووکانی حاجی حەمە ساڵەی محەممەدی لە خیابانی کۆنە؛ قازی عەلی ڕووبەڕووی دووکانی موبارەکی؛ سۆفی حەمە ڕووبەڕووی دووکانی برادەران؛ سۆفی ڕەحمانی کاڕەش لە پەنای دووکانی حاجی محەممەدی دۆشاو؛ سۆفی حەسەن ڕووبەڕووی دووکانی عەبە قەڵەوە؛ حەمە کەڵەوان لە لای مزگەوتی بازاڕ؛ و عەلیە کەچەڵ ژن برای عەبدوڵڵا کێلەکەوەیی."[1]

---

[1] هەر لەم پەیوەندییەدا کاک ڕەحیم بەهرام زادە نووسیویەتی:

"پەنیری پێستەش هەبوو. بەڵام لە بۆکان و دەور وبەری باو نەبوو. ڕەنگە ئەوە بەرهەمی ناوچەی کوێستانیتر [وەک مەنگوڕایەتی] بووبێ. پەنیری پێستە دەبوو لە جیگای فێنک ڕابگیرایە. لەبەر نەبوونی کارەبا و یەخچاڵ پەنیریان لە ئەشکەوتی فێنک ڕادەگرت. هەموو خەڵکی گوند و تەنانەت چەند گوند پەنیریان دەبردە ئەو شوێنە و کەسێکیش ئاگای لێدەبوو. بە شوێنی ڕاگرتنی پەنیریان دەگووت 'کونە پێستە' [کوڵێن]. ئەو کەسەی ئاگای لە پەنیری پیستە دەبوو ناوێکی هەبوو، کە بەداخەوە لەبیرم نەماوە (پێستەوان؟). ڕەسووی نادری دەڵێ کابرایەکی خەڵکی شاری گەرەکی بوو گاڵتە بە لادێیەک بکا و لێی دەپرسێ ئەرێ کاکە ئێوە چەندە موو بە پەنیرەوە دەخۆن؟ ئەویش دەڵێ هەر ئەوەندەی ئێوە .... بە کاهووەوە دەخۆن!"

٦٥. **خوێ فرۆشی**

پێش ئەوەی خوێ و ئەدویە (بەهارات) ی ناو پاکەت و قوتوو بێتە بازاڕی بۆکانەوە، بە گشتی خوێیان بە ماشێنی باری (لۆری) لە گۆلی ورمێوە دەهێنا، لە ناو دووکانێک هەڵیان دەڕشت و خەڵکی شار و گوندیش دەچوون بە "پووت" یا "سیە"(کە چەند گرەمێک لە ٢ کیلۆ زیاتر بوو)، دەیانکڕی و بە سەتڵ یا بە چارەکە و جەواڵ دەیانبردەوە ماڵێ. خوێیەکە، لە دەریا دەگیرا و زۆریش سپی و خاوێن و جوان نەبوو، دەنکەکانیشی درشت بوو ژنان لە ماڵەوە دەیانهاڕی.

لە دەوروبەری ساڵی ١٣٤٥ بوو کە شیرکەتی "صدف" ی تاران نوێنەرایەتی بەرهەمەکانی خۆی دایە کاکم و ئیتر وورده وورده ئەو چەشنە شتانە (وەک خوێ و ئاڵەت (ئیسیوەت) وزەردەچێوەی و....) ی ناو قوتوو و پاکەت بوو بە باو وشوێنی شێوازی سوننەتیی کارەکەیان گرتەوە کە پێشتر بە تەلیس لە دووکانی بەققاڵی دادەنران و لەوێ دەکرانە کاغەزی ڕۆژنامە و شتی واوە و دەبرانەوە ماڵان.

من دووکانی حاجی ئەحمەدی ئاسنگەرم لەبیرە، کە لە خیابانی کۆن بوو و خوێ فرۆشیی دەکرد. بەڵام کاک ڕەشید سپیهری ئەم ناوانەشی بۆ نووسیوم:

"مام ئەحمەدی خەلیلی باوکی سمایل و محەممەدی داشقەچی؛ محەممەدی حاجی ڕەشیدە کیورە لە مەیدانی ئاسنگەران. مام ڕەسووڵ شیلاناوی لە خیابانی کۆنە؛ ڕەحمانی ڕەحمەت لە دووکانەکانی کەففاشیدا؛ و کاک سەعید لە پەنا ماڵی مامەنەشێ"

کاک برایم فەڕشی لەم بارەیەوە نووسیویەتی:

"لە کۆڵانەکەی دووکانی ئەحمەدی دەرمانگادا دوو برا هەبوو خوێیان دەفرۆشت، ڕەنگە ئەوانە کۆنترین خوێ فرۆشی بۆکان بووبێتن، ناوەکانیانم لە بیر نەماوە"

کاک ڕەحیم بەهرام زادەش دەنووسێت:

"خوێی زبر دواتریش هەر دەفرۆشرا و بۆ هەویر شێلان بە کاریان دەهێنا یا بە ئاژەڵیان دەدا. حاجی حەبیبوڵڵای کوڕی ڕەشیدە سوور لە خیابانی سەقز لە پەنای کاراژ و قاوەخانەکەیاندا دووکانی خوێفرۆشی هەبوو و زۆربەی کڕیارەکانی خەڵکی گوندەکان یا نانەواکانی بۆکان بوون."

٦٦. **مریشک و قەل فرۆشی**

مریشکی ماشێنی لە سەردەمی منداڵیی مندا وورده وورده پەیدا بوو. پێشتر تەنیا مریشکی ئۆرگانیک و هێلکەی ئۆرگانیک هەبوو کە پێیان دەگوترا مریشکی کوردی و هێلکەی کوردی. مریشک فرۆش کەسانێک بوون کە دانەیەک و دوان مریشکیان لە قەفەزێکی بچووکدا دادەنا یا لاقیان دەبەستنەوە و لەسەر زەوی لە قەراغ شەقام زیاتر لە دەوروبەری قەپان دەیانفرۆشتن. هەر لەوێش لە جۆگەی سەرشەقامەکە سەریان دەبڕین و دەیاندا دەست مشتەری. ئەوە کەسبێکی بچووک بوو کە تا ئێستاش هەر ماوە و خەڵکانی کەم داهات پێیەوە خەریک دەبن.

قەل یا قەلەموونەش باڵندەیەکی خۆماڵیە و لە هەوای سارد و شوێنی سارد وکوێستانیدا گەشە دەکات. لە ڕابردوودا قەلیش بە زیندوویی دەهێنرایە سەر شەقام و دەفرۆشرا؛ ئەوە هی وەرزی پایز و زستان بوو، دەنا لە گەرمای هاویندا، کە قەل لاواز و کەنەفتە، سات وسەودای پێ نەدەکرا و نەشدەخورا. لەبەر ئەوەی قەل گرانتر لە مریشکە و گەورەتریشە، هەمووکەس بودجەی کڕینی قەلی نەبوو، جا لە سەردەمی منداڵیی مندا هەندێک کەس قەلیان دەکوشتەوە و دەیانکردە چەند بەشەوە هەر بەشەی نیو سیە (هەندێک لە کیلۆزیاتر) یا ٧ درەم (هەندێک لە نیو کیلۆ زیاتر)، لە سەر سینی (کەشەف) ێکیان دادەنا و بە قەیسەری یا شەقامدا دەیانگێڕا، خەڵکیش لێیان دەکڕین.

بە داخەوە جگە لە کاکم کە لە سەردەمی پێش ڕۆژنامەفرۆشیدا چەند مانگێک بەشەقەلی سەر سینی دەفرۆشت، ناوی کەسم لەبیر نییە لەم کەسبەدا بووبێت بەڵام دەزانم خەڵکانی دیکەش هەبوون ئەم کارەیان دەکرد. کاک ڕەشید سپیهریش ناوی ئەم کەسانەی خوارەوەی وەک مریشک فرۆش بۆ ناردووم:

"محەممەدی عەوڵا بێرانی؛ بایزی جووچک فرۆش؛ حەمەشەریفی جووچک فرۆش؛ سەیفە عەجەم؛ قاسم نەعلبەندی؛ و محەممەدی شاریکەندی زاوای عیسمەتی زەنبیل"

٦٧. کارگەی دروستکردنی دۆشاو

دۆشاو شیلەی کشمیش یان خورمایە و لەو شوێنانەدا بەرهەم دێت کەترێ و خورمای زۆربێت. بۆکان بە بیرەوەری من ترێ و کشمیشی وای نەبوو بکرێنە دۆشاو، خورماش هەر هیچ. هەندێک لە تاجرەکان دەچوون خورمای ناو حەسیریان لە ئابادان وشارەکانی دیکە دەکڕی و بە کامیۆن لە ڕێگای کرماشانەوە دەیانهێنا بۆکان. دیارە ئەوانە خورمای تازە نەبوون کە تا بگەنە بۆکان بترشێن بەڵکوو خورمای هەندێک ویشک (یابس) بوون. لەبیرمە من ئەو ساڵانەی وا تەبعیدی ئەراک کرابووم (١٣٤٢ و ٣) جارێکیان حاجی حەسەنی محەممەدیان دوای کڕینی خورما، لە سەر ڕێگای گەڕانەوەی ئابادان هاتە ئەراک و لەوێ سەردانی منی کرد. دیارە خورما لە تاران و تەورێزیش هەر دەکڕرا.

کاک ڕەشیدی سپیهری ئەم ناوانەی خوارەوەی وەک کەسانێک بۆ ناردووم کە لە بۆکان دۆشاویان گرتووە یان فرۆشتوویانە:

"حاجی عەلی فەڕشی کە کارگای دۆشاوی خورمای هەبوو؛ حاجی شنۆیی لە خیابانی میراوا دۆشاوی لە چەوەندەر دەگرت؛ و حاجی مینەی عەلی بەگ کە دۆشاوی کوولەکە و ترێی دەفرۆشت و زۆریش خۆش بوون."

حاجی عەلی فەڕشی بە گوێرەی قسەی کاک برایمی فەڕشی یەکەم کەس بووە کە خاوەنایەتی کارگایەکی دروست کردنی دۆشاوی لە بۆکان کردبێت:

"باوکم لە بۆکان یەکەم کارگای دروستکردنی دۆشاوی خورمای دامەزراند لە تەنیشت ماڵی خۆمان لە خەیابانی سەقز کە نزیک قولـلە بوو. من خۆم ئەو کارخانەیەم و شێوەی دروستکردنی دۆشاوم لەو کارگایە بینیبوو. حاجی ئەحمەدی مەرزەنگی کرابووە بەرپرسی شوێنەکە. خورما لە تەورێز یان لە قەسری شیرین یان یەکسەر لە خوزستانەوە بە ماشینی گەورە دەهێنرایە بۆکان. پێموایە دۆشاوی ناوچەی بۆکان و شارەکانی دیکەش لەو کارگایەوە بەرهەم دەهات، دەنکە خورماکان دوایە خەڵک دەهاتن دەیانبرد و تەسبێحی دەنکەخورمایان لێ دەروست دەکردن. ئەگەر هەڵەم نەکردبێ دوای بۆکان لە شاری 'بناو' ی ئازەربایجانیش کارگایەکی وا هەبوو، نازانم لەبەرچ هۆیەک ئەو کارگایەی بۆکان داخرا. دەبێ ئەوە ساڵانی بەر لە ١٣٤٠ بێ کە ئەڵبەت زۆریش ئەرخەیان نیم، ئەوەندە دەزانم من زۆر منداڵ بووم و دەچووم سەیری کارگاکەم دەکرد. کەل و پەلی کارگاکە تا ماوەیەکیش دواتر هەر مابوو، بەڵام دوایە نازانم چییان لێ بەسەر هات."

کاک برایم هەندێک زانیاریی سەبارەت بە شێوازی دروستکردنی دۆشاویش لە کارگاکەی بۆکان بۆ ناردووم کە بە سپاسەوە لە پەراوێزدا دەیانهێنم.[2]

٦٨. گیا وگژی کوێستان

لە وەرزی بەهاردا هەندێک گیاوگژی سروشتی لە چیاکانەوە دەهێنرایە بۆکان و دەفرۆشران. یەکەم شتی بەهار کە دەبینرا، و هەندێک جاریش دەفرۆشرا، گوڵەگەزیزە بوو کە لەژێر بەفری ناڵەشکێنە و چیاکانی دەوروبەری شار سەری دەردەهێنا. دیارە ئەوە زۆر کەم بوو، بەڵام هەشبوو. ئەوەی بە شوێن گەزیزەدا دەهات 'شنگ' بوو و گێلاخە و قازیاخە و کەنگر و کارگ و ڕێواس. هەندێک گیای دیکەی کوێستانیش هەبوون کە لە بۆکان دەست نەدەکەوتن و لە کوێستانەکانی مەنگوڕایەتی و گەورکایەتییەوە دەهێنرانە بۆکان وەک بیزا و مەندێ و .....

ئەوانە بەگشتی گوندییەکان دەیانهێنانە بۆکان و هەر بە چارەکە و جەواڵ دەفرۆشران یا دەدرانە دووکاندار و ئەوان بە خەڵکیان دەفرۆشتەوە. من ناوی کەسێکی تایبەتم لەم پەیوەندییەدا لەبیر نییە.

کاک ڕەشید سپیهری دەنووسێت:

"لە وەرزی بەهاردا ئەم گیایانەیان لە دێهاتی دەوروبەری شارەوە دەهێنایە بۆکان:

گێلاخە؛ کەنگر؛ قازیاخە؛ شنگ؛ ترشۆکە؛ پنگە؛ بزنەڕیشە؛ سیرە مێرگە؛ کووزەڵە؛ گێلم بەرباغی؛ پرپرە؛ قۆقمیش سە لم کە؛ ئە سپە ناغ؛ ئە م گیایە کێویانە لە چیاکانی کانی شقاقان و قەرە موسالی وقاڕنجە و قە ڵا وحاجیاوا وسریلاوا و سارۆقامیش زۆر شین دەبوون.

ئەم گیا کوێستانیانەشیان لە گوندی گە نما ن وموسا و برایم خە سارو ساردە کوێستانە وە دەهێنا بوکان:

کارگی کەما؛ هەڵز؛ بیزا؛ کوڕادە؛ مە ندێ؛ قوون سوور؛ لووشە؛ سیرە خاسە؛ سیرە کوڵکە؛ ڕێواس؛ و قەزوان. قەزوان وبیزا ومەندێ زۆرخۆشن بۆناو ترشیات."

٦٩. دەڵاڵ (دەست فرۆشی لیباس)

جل وبەرگی ئامادە بریتی بوون لەو جل وبەرگە عەجەمییە کۆنانەی وا لە عەجەمستانەوە دەهێنرانە بۆکان و لەوێ بە خەڵکانی کەم داهات دەفرۆشران. ئەم کارە دەورێکی زۆری بینی لە چەسپاندنی جل و بەرگی عەجەمی و جێگیرکردنی لەشوێنی جل وبەرگی کوردی. ئەوانەی دەهێنرانە بۆکان زیاتر کۆت (چاکەت) و باڵتە بوون، شەڵوار یا دوولینگە کەمتر دەهات و خەڵک جگە لە قوتابی و فەرمانبەری

[2] "دروستکردنی دۆشاو بەم شێوەیە بوو: لە پێشدا دانە بە دانە ناوک (پێشە) ی خورما بە دەست لە گۆشتەکەی جیا دەکرایەوە. هەموو ئەو خورمایە دەکرایە ناو حەوزێکی سیمانی چوارگۆشە، کە قەوارەکەی دوو میتر لە سێ میترێک دە بوو، پاشان بە چەشنێک پێمەڕەی تایبەت کە دەم تەسک و درێژ بوو، خورما ورد دەکرا، دواتر یەک دوو کەس چەکمە لە پێ کە تایبەت بەو کارە بوون، خورماکەیان بە لاق هەڵدەشێلا، دوای ئەوەی خورما بە چاکی هەڵدەشێلرا، سەرجەم خۆرماکە دەرژایە ناو تیانەیەکی خڕ بە گەورەیی ژوورێکی سێ لە چوار میتر، لە ژێر ئەو تیانەیەدا ئاور دەکرایەوە، نازانم ژێر تیانەکە تەندوور بوو یان بە ئاوری گاز گەرم دەکرا؟ ئەو خورمایە کە بە نیسبەتێکی تایبەت ئاوی تێدەکرا، هێندە دەکوڵا تا وەستاکار کە زۆربەیان عەجەم بوون لێی ڕازی دەبوو، دوای ئەوە دۆشاو لەو تیانە گەورەوە لە ڕێگای شێرەوە دەرژایە ناو تیخەڵە یان کوپەی زۆر گەورە بە گەورەیی باڵای کەسێک و تەنگەی چەند کەسێک بە یەکەوە. دۆشاو لەو زەرفانەدا کە لە گڵە سوورە لە دەرەوی کوردستان دروستکرابوون، دەمانەوە و سارد دەبوونەوە، دوایە ئەو دۆشاوە دەرژایە ناو تەنەکەی تایبەت و زەرفی دیکەوە بۆ فرۆشتن. پێموایە دۆشاو دروستکردن لە هەموو فەسڵێکدا نەبوو.

ئیدارات، خۆیان لەوە دەپاراست کە دوولینگە لەپێ بکەن. تەنانەت تاجرەکان کە دەچوون بۆ تاران یا تەورێز تاکاتێک کە بەرەو گاراج وەڕێ دەکەوتن بچن سواری ماشێن بن و بڕۆن، هەر جل وبەرگە کوردییەکەیان لەبەردا بوو. گۆڕانکارییەکان لە کۆت (چاکەت) ەوە دەستی پێکرد و ماوەیەک ببووە دیاردەیەکی ئاسایی کە پانتۆڵی کوردی و کۆتی عەجەمی لەبەر خەڵکدا ببینی. دواتر پانتۆڵیش بوو بە شەڵوار و لەکۆتاییەکانی ڕژیمی شادا ئیتر بۆکانیش وەک شارەکانی دیکەی کوردستان کۆت و شەڵوارلەپێی زۆر تێدا دەبینرا و ژمارەی زۆری بەرگدرووی کۆت وشەڵواریی لە ساڵانی پێش شۆڕشی ١٣٥٧ دا ئەو ڕاستییە بە باشی دەردەخەن. پێشتر لەبۆکان تاقە یەک بەرگدرووی کۆت وشەڵواری هەبوو (خیاطی لوکس) و دواتر بوو بە دوان (خیاطی مد آمریک)، بەڵام درەنگتر لای کەم سێ یان چواری دیکەشی لێ زیاد بوو.

جل و بەرگی ئامادە بە عادەت دەستفرۆش دەیانفرۆشت. دەستفرۆش بە سەر شەقامدا دەهات و هاواری کاڵاکەی خۆی دەکرد، بەڵام لای کەم یەک دووکانم لە بیرە کە کاک کەریم (دوایی حاجی کەریم) ناوێک لە تەنیشت دووکانی باوکم لە سەر شەقامی تازە کردبوویەوە و تێیدا جل وبەرگی کۆنی دەفرۆشت. کاک حەسەن ناوێکیش کە بە 'حەسەنە دووگە' ناو دەبرا دەستفرۆشی جل وبەرگی کۆن بوو.

وەک بیستوومە، لە قەدیمدا جووەکانی بۆکان کاری دەستفرۆشیی جل وبەرگیان کردووە بەڵام نازانم لەو سەردەمەشدا هەر جل وبەرگی عەجەمییان فرۆشتووە یان هی کوردی. درەنگتر و دوای شۆڕشی ١٣٥٧ بۆکان بوو بە ناوەندێکی گرنگی کڕین و فرۆشتنی جل وبەرگی دەستی دوو (کە بە 'تاناکۆڕا' ناودەبرا) و ئەوەندەی بزانم ئەو ڕەوتە تا ئەمڕۆش درێژەی هەیە. بەداخەوە ناوی کەس یا کەسانێک کە لەو کارەدان، نازانم.

٧٠. <u>دەستفرۆشی دیکە: تەسبێح فرۆش و ....</u>

گەلێک خەڵکانی بێ ئیش وکار کە توانای کاری فەعلەییان نەبوو یا خود لە وەرزی زستاندا کە کاری بینا و ساختمان دەوەستا، لە پای قەپان یا شوێنی دیکەی سەر شەقامەکان ووردەواڵە و سەعات و تەسبێح و شتی وایان دەفرۆشت. ئەوە هی بارودۆخی خراپی ئابووری و نەبوونی کار وکاسبی ڕێک وپێکە و تا ئەمڕۆش نەک هەر درێژەی هەیە بەڵکوو بە چەندقات زیادیشی کردووە، بەداخەوە ناوێکی تایبەت بۆ بواری ئەم کاسبییە نازانم.

٧١. <u>جل وبەرگی ئامادە</u>

نیاز لەم بەشە، جل وبەرگی کۆن نییە، بەڵکوو کۆت وشەڵوار و مانتۆ و کراس و تی شرت و بلووز و شتی وایە، کە لە تاران و تەورێزەوە دەهێنرانە بۆکان و بەخەڵک (زیاتر بە گەنج و لاو و قوتابی) دەفرۆشران. ئەم کارە تا سەردەمی شۆڕشی ١٣٥٧ برەوی ئەوتۆی نەبوو و بۆ نموونە، لەبیرمە کاکم لە دووکانەکەیدا بە تەنیشت بابەتی دیکەوە تاک و تەرایەک دەیفرۆشتن؛ گەرچی یەک لەوانە، کراسی 'مەخمەلیان' بوو کەبە ڕادەیەکی دوور لەباوەڕ دەفرۆشرا. وابزانم کاک غەفووری ئاشناگەریش هەر ئەو شتانەی دەفرۆشتن. دواتر و لە ساڵانی دوای شۆڕشدا ئەم کارە برەوی تەواوی پەیدا کردووە و بەتەواوەتی شوێنی داناوەتە سەر کاری بەرگدرووی کورد کە توانای کێبەرکێی لەگەڵ کارخانەی گەورەی تاران و تەورێز و لەم دواییانەشدا، چین و هۆنگ کۆنگ نییە. لە باری کۆمەڵایەتیشەوە ئەم

کاره بۆته هۆی ئەوەی جل و بەرگی کوردی لەنێو لاوەکانماندا پاشەکشێ بکات. دیاره ئەوه جەبری زەمانه و خەتای کەس نییه، کەسیش ناتوانێت لەو بارودۆخەدا که وولاتەکەمانی تێدایه بەرگری لێ بکات. من له نێو کەسانێکدا که ئێستا بەم کەسبەوه خەریکن تەنیا ناوی برایانی محەممەدی (کاک محەممەد و کاک یۆنس) دەزانم.

بریا خاوەنی ئەو کەسب و کارانه به تەنیشت شتومەکی لاوەکی و خاریجییەوه هەندێک دەسکردی خۆماڵیشیان بفرۆشتایه وەک سەرکڵاو و گۆرەوی و دەسکێشی پیاوان و کراس و کڵاوی ژنانی کورد و نەیانهێشتایه نەریتی چنینی ئەو بەرهەمانه له وڵاتەکەماندا بفەوتێت.

٧٢. **گۆرەوی و سەرکڵاو و بەرهەمی دەسچنی دیکه**

له ڕابردوودا، گۆرەوی وپووزەوانه و دەسکێش و سەرکڵاوی پیاوان له موو، یان مەرەز دەچنرا وژنان بۆ کەس وکاری خۆیانیان دەچنین، واهەبوو چەنددانەیەکی زیادیشیان بچنیایه و بیانفرۆشتایەن. له هەندێک دووکان ئەو بابەتانه دەست دەکەوتن. بەڵام دواتر بەرهەمی کارخانەکانی ئیسفەهان و یەزد و تاران هەمووی لەبرەو خستن و ئێستا ئەگەر مابێتیشن له گیانەڵڵادان. کێشەی کوردستان و بۆکانیش وەک بەشێک لەو، ئەوه بوو که خۆی لەگەڵ بارودۆخه تازەکه نەدەتوانی ڕێک بخات لەبەر ئەوەی نه سەرمایەی وا گەورەی تێدا بوو نه سەرمایەداری بیر تیژ که بتوانێ ڕەوتی دواڕۆژی بازاڕ بناسێت، نه دەرەتانی 'توزیع' واته دابەش کردن و ناردنی بەرهەم بۆ دەرەوەی کوردستانیان هەبوو. له ئەنجامدا، ئەم بەرهەمه خۆماڵییانه خێرایەک لەبەرانبەر بەرهەمی عەجەمستان و دەرەوەی ووڵاتدا چۆکیان دادا و فەوتان.

کاک ڕەشید سپیهری لەم بارەیەوه بۆی نووسیوم:

"بەشی زۆری ئەم بەرهەمانه، قەدیم له حەوته بازاڕی ڕۆژانی شەممه و یەکشەممەدا دەفرۆشران. فرۆشیاریان کچان و کوڕانی تەمەن ١٠ تا ١٢ ساڵ بوون. دواتر له دووکانی حاجی وەستا عەلی کڵاودروو دا، سەرکڵاو، کلاوی پێچ، ده سرەی گوڵدۆزی، تاسکڵاوی ژنان، دەسرازەی منداڵان، بەرماڵ، پۆپەشمین، جاجم، گۆرەوی و زەنگاڵی دەفرۆشت."

به سپاسی زۆری هاوکارانی ئەم هەفتەیه، برایان: ڕەشید سپیهری، برایم فەڕشی، و ڕەحیم بەهرام زادەوه.

درێژەی هەیه